

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.563/2010/4. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Czifra János ügyvéd (címe) által képviselt felperes neve, címe felperesnek - a Czakó-Háger-Kálmán-Kozslik-Turnyánszki Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Czakó Károly ügyvéd, címe) által képviselt I.rendű alperes neve, címe I. rendű és a személyesen eljáró II.rendű alperes neve, címe II. rendű alperesek ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság 10.P.21.869/2007/70. sorszámú ítélete ellen az I. rendű alperes által 74. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

részítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének a 2003. július 31. napján elhalálozott néhai **R. Gyné** született **F. A.** 1992. október 4. napján kelt írásbeli magánvégrendelete alaki okból érvénytelenségét a felperes és az I. rendű alperes viszonylatában megállapító rendelkezését megváltoztatja és a felperes keresetét az I. rendű alperessel szemben elutasítja.

Mellőzi az I. rendű alperest kereseti illeték és perköltség fizetésére kötelező elsőfokú ítéleti rendelkezést és kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. rendű alperesnek 278 970 (Kettőszázhetvennyolcezer-kilencszázhetven) forint készkiadást és 48 750 (Negyvennyolcezer-hétszázötven) forint általános forgalmi adót is tartalmazó 522 720 (Ötszázhuszonkettőezer-hétszázhusz) forint együttes első- és másodfokú perköltséget és külön felhívásra térítsen meg az államnak 156 000 (Egyszázötvenhatezer) forint kereseti- és 156 000 (Egyszázötvenhatezer) forint fellebbezési illetéket.

Ez ellen a részítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A 2003. július 31. napján elhalálozott, özvegy családi állapotú néhai **R. Gyné** született **F. A.**-nak leszármazója nem született. Néhai szüleinek rajta kívül egy, még kisgyermekként

elhalálozott gyermeke volt. Anyai nagyszüleinek nyolc gyermeke volt, közülük azonban csak néhai **H. J.** leszármazói ismertek, akik sem az anyai nagyszülők további leszármazóiról, sem az apai nagyszülőkről adatot szolgáltatni a hagyatéki eljárásban nem tudtak, és igénybejelentés a kifüggesztett hirdetményre sem történt. Az örökhagyó ismert törvényes örökösei néhai **H. J.** leszármazói, úgy mint **K. Lné**, felperes (a jelen per felperese) és néhai **V. Lné** jogán gyermekei: ifj. **V. L.**, **K. Jné** és **H. J.**.

Közjegyző neve m.-i közjegyző az örökhagyó hagyatékát 3116/2.Kjö/246/2004/9. sorszámú végzésével az örökhagyó 2003. január 8-án kelt írásbeli magánvégrendelete alapján ideiglenes hatállyal **Cz. Bné** született **S. E.** és I.rendű alperes, valamint felperes (a jelen per felperese) végrendeleti örökösöknek adta át. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bíróság valamennyi törvényes örökös - közöttük a jelen per felperese is - keresete alapján **Cz. Bné** és I.rendű alperes alperesek ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében 2006. január 14. napján első fokon jogerős 8.P.22.384/2005/3. sorszámú ítéletével a felperesek és az alperesek viszonylatában megállapította a 2003. január 8-án kelt írásbeli magánvégrendelet érvénytelenségét azon indokkal, hogy azt nem az örökhagyó írta alá.

Ezt követően a közjegyző 3116/2.Kjö.58/2006/27. sorszámú póthagyatéki eljárásban hozott végzésével az örökhagyó hagyatékának átadásáról az örökhagyó 1992. október 4. napján kelt írásbeli végrendelete alapján rendelkezett ideiglenes hatállyal végrendeleti öröklés jogcímén a jelen peres felek és a perben nem álló **H. B.** végrendeleti örökösök javára. A **M., G.** u. ... szám ... ajtószám alatti, 5,2 millió forintos belterületi ingatlan végrendeleti örökösei $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ arányban az I. és a II. rendű alperesek, utóbbi a felperes leánya.

A **b.-i** külterületi ingatlan végrendeleti örököse a felperes, míg az OTP által kiállított takaréketétkönyvben elhelyezett 328 forint és kamatai végrendeleti örököse **H. B.**.

A felperes keresetében kérte megállapítani, hogy az örökhagyó 1992. október 4-én kelt írásbeli magánvégrendelete alaki okból érvénytelen, mert az azon szereplő aláírás nem az örökhagyótól származik.

Az elsőfokú eljárásban is már jogi képviselővel eljáró I. rendű alperes a bizonyítási eljárás adatait érdemben is elemezve kérte a kereset elutasítását.

A II. rendű alperes a keresetre érdemben két ízben nyilatkozott. Elsőként abban az esetben, ha az igazságügyi írásszakértő azt állapítja meg, hogy az aláírás nem az örökhagyótól származik, a kereset teljesítését nem ellenezte, egyébként kérte a kereset elutasítását (7. sorsz. jkv.). A bizonyítási eljárás lefolytatását követően, az ítélelhozatal megelőző tárgyaláson a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság Dr. **T. I.** érdektelen végrendeleti tanú vallomása, a felperes által a perindítást megelőzően **B. T.** igazságügyi írásszakértőnek az aláírás valótlanágát, a perben kirendelt **Ö. Z.** igazságügyi szakértőnek előbb az aláírás valódiságát, majd valótlanágát megállapító véleménye, továbbá a Grafológiai Intézetnek nagy valószínűséggel az aláírás valódiságát megállapító véleménye mérlegelése alapján meghozott ítéletével megállapította, hogy az örökhagyó 1992. október 4. napján kelt írásbeli magánvégrendelete a peres felek viszonylatában alaki okból érvénytelen. Kötelezte a felperest az állam javára 31 200 forint, az I. rendű alperest 280 800 forint kereseti

illeték, továbbá az I. rendű alperest a felperes javára 368 710 forint perköltség 15 napon belüli megfizetésére.

Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a bírói gyakorlat szerint a peren kívüli szakértői vélemény - amennyiben azt igazságügyi szakértő adta - azonos értékű a perben kirendelt igazságügyi szakértő által készített szakvéleménnyel, ezért megkísérelte **B. T.** peren kívüli, az aláírás valótlanágát megállapító véleménye és a perben kirendelt **Ö. Z.** szakértőnek az aláírás valódiságát megállapító véleménye közötti ellentmondás feloldását a szakértők együttes meghallgatásával. Megállapította, hogy ez eredményes volt, mert a perben kirendelt írásszakértő a tárgyaláson a szakvéleményét megváltoztatta és **B. T.** írásszakértő peren kívüli szakvéleményben kifejtett érveket elfogadván arra az álláspontra helyezkedett, hogy nagy valószínűséggel a perbeli végrendeleten a névaláírás nem az örökhagyótól származik.

A perbeli, ekként módosított, a peren kívüli véleménnyel egyező szakértői véleményt azon indokkal találta aggálytalannak és fogadta el ítélezése alapjául, hogy a Grafológiai Intézet csak valószínűségi véleményt adott az aláírás valódiságára, amit azzal magyarázott, hogy a végrendeleten és az írásmintákon található **R. Gyné** aláírásokban a k és y betűknél fel nem oldható eltéréseket észlelt, és **B. T.** és **Ö. Z.** szakértők által kimunkált valamennyi eltérést az írásváriabilitással indokolt csupán. Dr. **T. I.** végrendeleti tanú vallomását, bár a tanú a saját aláírását a perbeli végrendeleten fel- és elismerte, azért nem fogadta el az örökhagyó aláírásának valódiságát alátámasztó bizonyítékként, mert a tanú csak egyetlen egy végrendeletnél működött közre, melynek aláírása az örökhagyó részéről előtte történt, de abban a végrendeletben emlékezete szerint csak egyetlen örökös, egy unokahúg volt, és azt nem tudta megerősíteni, hogy a perbeli magánvégrendeleten lévő aláírás az örökhagyótól származik. Ezért a perben beszerzett, **Ö. Z.** írásszakértő által készített, aggálymentesnek ítélt módosított szakértői vélemény alapján, a végrendeleti tanú vallomásának aggályosságára tekintettel jutott arra a megállapításra, hogy a perbeli végrendeleten szereplő aláírás nem az örökhagyótól származik.

A felperes illetékfeljegyzési joga folytán előzetesen le nem rótt, a pertárgyérték után esedékes 312 000 forint eljárási illetéket a Pp. 82. §-a (2) bekezdésére hivatkozva osztotta meg az I. és II. rendű alperesek között oly módon, hogy 280 800 forint le nem rótt illeték megfizetésére az I. rendű alperest, míg a fennmaradó 31 200 forint megfizetésére a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése alapján a „II. rendű alperest” kötelezte azon indokkal, hogy a II. rendű alperes a perbeli keresetet az első tárgyaláson elismerte, ezért az illetékről szóló 1990. évi XCIII. törvény 58. §-ának (1) bekezdés c) pontja alapján 10 % eljárási illeték viselésére kötelezhető.

Az I. rendű alperes perköltség viselésére kötelezéséről a Pp. 82. §-ának (2) bekezdése és a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet alapján határozott a felperes által előlegezett 168 710 forint összegű szakértői költség és 200 000 forint ügyvédi munkadíj figyelembevételével. Miután a felperes a II. rendű alperestől perköltséget nem igényelt, így az ő vonatkozásában a határozathozatalt mellőzte.

Az elsőfokú ítélet ellen annak megváltoztatása és irányában a kereset elutasítása és a felperes perköltségben marasztalása iránt az I. rendű alperes élt fellebbezéssel. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a rendelkezésére állt bizonyítékokat tévesen mérlegelve állapította meg, hogy a perbeli végrendeleten az örökhagyó névaláírása nem az örökhagyótól származik. **B.** szakértő nem a perben kirendelt szakértő volt, ezért a per előtt

adott véleménye peren kívüli véleménynek minősül. A Grafológiai Intézet véleménye és a tanúként kihallgatott Dr. **T. I.** ügyvéd vallomása egyértelműen és kétséget kizáróan bizonyította, hogy a perbeli végrendeleten az aláírás az örökhagyótól származik. A tanú vallotta, hogy az aláírásra előtte került sor, s hogy tíz éves távlatból az örökhagyó aláírását nem ismerte fel és a végrendelet tartalmára pontosan már nem emlékezett, a vallomását nem tette aggályossá. A végrendelet megfelel a Ptk. 629. §-a (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott érvényességi követelményeknek.

A felperes fellebbezési ellenkérelme helyes indokai alapján az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezésének helybenhagyására és az I. rendű alperes másodfokú perköltségben marasztalására irányult.

Az ítéletábra az I. rendű alperes fellebbezését a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el és azt a következők szerint alaposnak találta:

Az ítéletábra az elsőfokú ítéleti tényállást a végrendeleti örökösök személyét illetően a fentebb írtak szerint helyesbítette. Ténybelileg ugyanis téves az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy a perbeli végrendeletben örökösnek nevezett **H. Z.** perben nem álló személy lenne. Ő ugyanis azonos személy (felperes neve) felperessel, amint azt a 2006. május 9. napján megtartott póthagyatéki tárgyalásról a felperes jelenlétében felvett 3116/2.Kjő.58/2006/4. sorszámú jegyzőkönyvben a közjegyző kifejezetten is rögzítette. Az elsőfokú bíróság e ténybeli tévedése következtében tévesen állapította meg a II. rendű alperessel szemben az elsőfokú ítélet kézbesítési vélelmének beálltát is. A II. rendű alperesnek postán kézbesített elsőfokú ítéletet ugyanis a vétív tanúsága szerint a felperes vette át, és a Pp. 99. §-ának (2) bekezdése alapján kizárt a kézbesítési vélelem beállta, ha a kézbesítés helyettes átvevő részére történt és a helyettes átvevő az ellenérdekű fél volt. A II. rendű alperes a perben a felperessel szemben ellenérdekű fél, aki a tényállásban írtak szerint - szemben az elsőfokú ítélet megállapításával - a kereset elutasítását kérte. A II. rendű alperes részére tehát az elsőfokú ítélet kézbesítettnek nem tekinthető, irányában a fellebbezési határidő még meg sem nyílt. Az elsőfokú bíróságnak gondoskodnia kell arról, hogy az elsőfokú ítélet kézbesítése a felperessel azonos címen lakó II. rendű alperes saját kezébe történjék meg.

Ezért az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét csak az I. rendű alperes vonatkozásában bírálta felül, amely tekintetben az elsőfokú ítéletnek nem fellebbezett rendelkezése nem volt és a Pp. 213. §-ának (1) bekezdése alapján az I. rendű alperessel szemben előterjesztett kereseti kérelemről részítélettel határozott.

Miután a II. rendű alperessel szemben az ítélet még kézbesítettnek sem minősül, az ítéletábra csupán észrevételezi, hogy az elsőfokú ítélet rendelkező része és indokolása a II. rendű alperes illetékfizetési kötelezettsége tekintetében önmagának ellentmond, az indokolásban írtakkal szemben a rendelkező rész a felperest kötelezi az illeték 10 %-ának megfizetésére. Annak eldöntése, hogy ez szándékos volt-e az elsőfokú bíróság részéről, avagy elírás történt, és ehhez képest helye lehet-e a rendelkező rész kijavításának, az elsőfokú bíróság hatásköre.

A Ptk. 629. §-ának (1) bekezdése alapján az írásbeli magánvégrendelet érvényességi kelléke, hogy a végrendeletet az örökhagyó saját kezűleg aláírja.

A Pp. 164. §-ának (1) bekezdése értelmében a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. Ennek folytán a keresetben támadott alakilag aggálytalannak tűnő írásbeli magánvégrendelet esetében annak bizonyítása, hogy a végrendelet aláírására a Ptk. 629. §-a (1) bekezdés b) pontja megsértésével nem az örökhagyó által került sor, a végrendelet megtámadására a Ptk. 653. §-a alapján jogosult felperest terhelte, és e bizonyítási kötelezettségét nem teljesítette.

Az elsőfokú bíróság Dr. **T. I.** végrendeleti tanú vallomását tévesen értékelte. A tanú ugyanis az eléje tárt végrendeleten a saját névaláírását magának ismerte el és határozottan állította, hogy a másik végrendeleti tanú, **J. I.** (aki az ő édesanyja) aláírása is valódi. Elmondta, hogy egy ízben működött közre ő és édesanyja tanúként az örökhagyó végrendelkezésénél, és az örökhagyó a végrendeletet az ő együttes jelenlétükben, előttük írta alá. Beszámolt az örökhagyó azon élethelyzetéről is, ami őt végrendelkezésre készítette és ennek időpontját is megjelölte, 1991 vagy 1992-re téve azt. Beszámolt arról is, hogy a végrendelkezést követően az örökhagyóval már csak futólag találkozott. Abból a tényből, hogy a tanú 2008. április 3-án történt vallomástételekor, tehát mintegy 16 év elteltével nem emlékezett **R. Gyné** aláírási formájára, ezért nem tudta megerősíteni, hogy a perbeli végrendeleten az aláírás az ő kezétől származott-e, semmilyen érdemi következtetés nem vonható le, mint ahogy abból sem, hogy nem emlékezett pontosan a végrendelet tartalmára és az abban megnevezett örökös vagy örökösök személyére. A végrendeletet nem a tanú szerkesztette, a más által írt végrendeletet csak átolvasta. A Ptk. 630. §-a alapján a végrendeleti tanúnak nem is kell ismernie a végrendelet tartalmát, még csak arról sem kell tudnia, hogy a végrendelet tételénél működött közre. Az írásbeli magánvégrendeletnél a tanúk szerepe csak és kizárólag a végrendelkező aláírása hitelességének és a végrendelkező személyének azonosítása. A tanú vallomása pedig e rendeltetését betöltötte. A tanú ugyanis az örökhagyó egyetlen végrendeletét írta alá tanúként és az nem lehet más, csak a perbeli végrendelet, hisz azon a saját és édesanyja aláírását határozottan felismerte és állította, hogy az általuk tanúként aláírt végrendeletet az örökhagyó, akit személyesen is jól ismert, az együttes jelenlétükben maga írta alá. Ezért a tanú vallomását, mint a keresetben állított alaki hibát cáfoló bizonyítékot az elsőfokú bíróság a tanún, a törvény szerint is számon nem kérhető mérlegelési szempont alapján tévesen rekesztette ki a bizonyítékok sorából.

Téves az elsőfokú bíróság azon megállapítása is, hogy **B. T.**-nak a pert megelőzően a felperes felkérésére adott szakértői véleménye a perben igazságügyi szakértői véleményként lenne értékelhető. Az elsőfokú bíróság által hivatkozott ilyen egységes bírói gyakorlat ugyanis nincs, ellenkezőleg, a fél által beszerzett szakértői vélemény, még ha az igazságügyi szakértőtől származik is, a perben csak a fél előadásának minősül, amely kérdésben viszont valóban egységes az ítélkezési gyakorlat.

Ö. Z. perbeli szakértői véleménye a keresetet alátámasztó bizonyítékként nem értékelhető. A szakértő ugyanis nem adott elfogadható magyarázatot véleménye módosítására. Nem szolgált kellő magyarázattal arra, hogy amennyiben **B. T.** véleményében részletezett különbözőségek valóban nem az írásvaribialitásból, hanem az aláírás valótlanágából

következnek, úgy azokat saját maga a véleményalkotásakor miért nem észlelte, miért állapította meg elsőként kategorikusan az aláírás valódiságát. Így nem tudni, hogy véleményalkotása mikor volt kellően megalapozott, ezért módosított véleménye aggálytalannak nem tekinthető, mint ahogyan azt az elsőfokú bíróság sem tekintette annak.

B. T. fénymásolt végrendelet alapján alkotta meg véleményét. Bár a bíróság **Ö. Z.** feladatául az eredeti okirat alapján való véleményalkotást szabta, az azonban a peres iratokban nem állt rendelkezésre. A kirendelő végzés szerint a szakértőnek azt a közjegyzőtől kellett volna beszereznie, vagy a közjegyzőnél megvizsgálnia. A szakértői véleményben azonban semmi utalás nincs arra, hogy véleményét az eredeti okirat vizsgálata alapján készítette el, s amennyiben igen, nincs magyarázat arra, hogy miért nem észlelte a hamisítás tipikus, csak az eredeti okirat vizsgálata alapján észlelhető jegyeit, illetőleg ugyanis - bár véleményét módosította - egyet sem nevezett meg. Az elsőfokú bíróság beszerezte a hagyatéki eljárás iratait, azokban sincs arra utalás, hogy a szakértő részére az eredeti végrendelet kiadásra került volna.

A Grafológiai Intézet véleménye a végrendelet eredeti példányának vizsgálata alapján készült, a véleményalkotásban két grafológus együttesen vett részt. Felsorolták a hamisítás tipikus jegyeit, melyek egyikét sem fedezték fel a vizsgált okiraton. Azt pedig, hogy az örökhatályó névaláírásában is létezett írásvariabilitás, az előző vélemények is elismerték. A Grafológiai Intézetnek jóval nagyobb számú írásminta állt rendelkezésére, mint a korábban véleményt alkotóknak, így az örökhatályó írásvariabilitásának megismerésére is több lehetőségük volt. Nagy valószínűséggel az aláírás valódiságát véleményezték, és csupán azért nem adtak kategorikus véleményt, mert a k és y betűknél jelzett sajátosságokra az írásmintákban nem találtak példát, amiből - hamisításra utaló jel hiányában - még nem következik az aláírás valótlansága, márpedig a felperest ennek bizonyítása terhelte.

Az írásszakértés nem egzakt tudomány, amit bizonyítanak a perben beszerzett szakértői vélemények is. Ennek a jogalkotó is tudatában volt, amikor a Pp. 197. §-ának (3) bekezdésében csak a szükséghez képest rendelkezett az írásszakértésről és elsődlegesen a bíróságot jogosította fel arra, hogy kétség esetében más olyan írással való összehasonlítás útján, amelynek valódisága nem kétséges, maga ítélje meg az aláírás valódiságát.

Miután az alakilag szabályosnak tűnő végrendelet érvényessége mellett törvényi vélelem szól (Ptk. 653. §), a keresetben megjelölt alaki hibát a felperesnek kellett bizonyítania, és a felperes nem járt sikerrel. A perben rendelkezésre álló fenti bizonyítékok nem adtak alapot annak megalapozott megállapítására, hogy a végrendelet az aláírás nem az örökhatályótól származik, ellenkezőleg, a végrendeleti tanú és a Grafológiai Intézet szakvéleménye együttesen a végrendelet az örökhatályó aláírásának valódiságát támasztották alá.

Az ítélet a kifejtett indokok alapján az elsőfokú bíróság ítéletének az I. rendű alperessel szemben a keresetnek helyt adó rendelkezését a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a keresetet az I. rendű alperessel szemben elutasította.

Ezáltal az I. rendű alperes pernyertessé vált, sem illeték-, sem perköltségfizetési kötelezettsége nincs. A Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján a felperes köteles az I. rendű alperes javára perköltséget fizetni, melynek összegét együttesen az első- és másodfokú eljárásra az ítélet a Pp. 75. §-ának (1) bekezdése és a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet

3. §-ának (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése, valamint 4/A. §-a alkalmazásával állapította meg a rendelkező rész szerint. Ez áll az I. rendű alperes által előlegezett 278 970 forint szakértői költségből, és az I. rendű alperes 2 600 000 forintos végrendeleti juttatása, mint pertárgyérték után számított jogi képviselési díjból, amelynek áfa tartalma is van.

Az I. és II. rendű alperesek pusztán egyszerű pertársak voltak, a velük szemben támasztott kereset személyi keresethalmazat, az egyes alperesekkel szemben előterjesztett kereset pertárgyértéke személyenként elkülönítve, a végrendeleti juttatásuk értékéhez igazodik. Ezért az I. rendű alperes viszonylatában a kereseti- és a fellebbezési illeték alapja is 2 600 000 forint, amely után a pervesztes felperes köteles az illetékfeljegyzési joga folytán előzetesen le nem rótt kereseti- és az I. rendű alperesnek a másodfokú eljárásra engedélyezett költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illetéket is az államnak a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése és 15. §-ának (1) és (3) bekezdései alapján az államnak utólag megfizetni az 1990. évi XCIII. törvény 42. §-ának (1) bekezdés a) pontja és 46. §-ának (1) bekezdése alapján megállapított összegben.

D e b r e c e n, 2011. január 5.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Szabóné dr. Bélteky Erzsébet s.k. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
- kiadó -